

identifikation, der så har måttet gennemføres på anden måde. Lærerne er opstillet efter skoler og herunder kronologisk, først statskoler, derefter privatskoler; der er naturligvis personregister bag i bogen.

Med udgivelsen af denne bog er et udmærket personalhistorisk materiale gjort tilgængelig for en bredere kreds.

Ib Gejl

Religion på Universitetet. (Religionspædagogiske skrifter 2). Red. ved Erik Nørr og Hans Jørgen Lundager Jensen, udg. af Institut for Kristendomskundskab ved Aarhus Universitet. (Aros, 1981), 215 s., kr. 61,00.

Kan det synes ambitiøst, at Institut for Kristendomskundskab ved Aarhus Universitet udsender et helt festskrift i anledning af, at det har eksisteret i 10 (ti) år, er det værd straks at fastslå, at faget oprettedes allerede i 1912 (i Århus fra 1948).

Det indholdsmæssigt uhyre blandede skrift falder i hovedafsnit som dets såvel internationale som københavnske fortid, en række erindringskitser fra tidligere studerende (næsten en »udgivelse af kildemateriale«), et forsøg på at tegne fagets aktuelle videnskabelige profil samt, hvad der turde være særdeles relevant og aktuelt, forholdet mellem fag og gymnasium, og sluttelig en række statistikker, prognoser og studietrinstilvækster m.v., medens man ikke skal vente at finde fagets overflytning til det teologiske fakultet behandlet; ja, den så at sige totale mangel på omtale af religionshistorie ved det filosofiske fakultet virker så taktfuld, at tavsheden næsten er skrigende.

Den ene af redaktørerne Erik Nørr skildrer baggrunden for oprettelsen af en bifagsuddannelse i København 1912

(hvor initiativet i høj grad synes kommet fra københavnske menighedskredse), mens Jørgen Stenbæk (i forlængelse af sin afhandling i Kirkehistoriske Samlinger 1980) redegør for udviklingen frem til hovedfagets indførelse 1934, og da den københavnske universitetshistorie som bekendt er særdeles lærestols- og forskningscenteret, gives her et ganske væsentligt supplement.

I betragtning af hvor gnidningsfrit kvinder 1875 fik adgang til universitetet, turde det nok komme bag på de fleste, at uanset love og bekendtgørelser var det frem til 1940 ikke muligt for kvindelige cand.mag.er i kristendomskundskab at opnå ansættelse i den højere skole! Som forklaring på denne administrativt effektive diskrimination antyder Nørr, at det kan skyldes en »afsmitning« fra kvinders manglende ret til præsteordination.

Tre erindringsrids, fra henholdsvis 1950'erne, 1960'erne og 1970'erne turde vel alt i alt bekræfte den almene erfaring, at medens galden flyder rigeligt, så længe den er frisk, vil den med passende lagring snart transformeres til »forståelse« og sluttelig ende som taknemmelighed.

Og med al respekt for en række læreres beskrivelser af deres respektive discipliners faglige status føler man med halvfjerdsernes student i hans klage over det disparate studium, hvor de mange faggrenes forskelligartethed langt bedre kan tåles i rammerne af et helt fakultet (in casu det teologiske) end på et mindre institut (tør man sige: »et minifakultet«?). Gennem læsningen af disse ofte meget specielle emner melder der sig dog gang på gang det generelle universitetsproblem, om ikke styrelseslovens muligheder for stærkere skel imellem institutter (forskning) og studienævn (embedsksamenskravene) forspildtes ved den gerne helt parallelt foretagne opbyg-

ning, hvorved studiekravene (og erhvervsmulighederne) i betydeligt omfang kom til at bestemme institutternes faglige indhold?

Troels Dahlerup

P.G. Lindhardt: *Sådan set*. (Gad, 1981). 183 s., ill.

Som utvivlsomt ventet er det et ualmindelig veloplagt erindringsrids, som denne meget skrivende kirkehistoriker nu har glædet sin omfattende læserskare med; og når man efter at være fløjet igennem bogen næsten ærgrer sig over, at den ikke er tre gange så stor, kan noget af forklaringen vel være, at netop den knappe form betinger succes'en. Vel indleder Lindhardt – ud fra egne omfattende erfaringer – med advarende bemærkninger om erindrings historiske værdi; men f.eks. de sølle fire linier om hans egen stormfulde disputeren 1939 ville have givet andre stof til mindst et helt kapitel (ja givet også Lindhardt selv, hvis ikke bogens hovedperson var ham historisk set så lidt interessant).

Som en mand, der såvel i forskning som i kirkelig debat i en god menneskealder bestandig har stået i frontlinien, må hans levnedsskildring nødvendigvis ofte behandle relativt velkendte episoder (et helt kapitel vies således slagsmålet om »det evige liv«). I nærstående sammenhæng turde spørgsmålet om »udvikling og uddannelse til historiker« måske være nok så relevant. Og her virker hans klare accept og fulde anerkendelse af egne forudsætninger højst karakteristisk: fra den fynske barndoms milde pietisme, over den lærde skole (skildret i et decideret anti-Scherfig-skær) med Fusing som historielærer til studentertiden, der var livlig så vel på Studentergården (med forhenværende stud.theol. Erik Arup

som efor) som i Studenterforbundet, hvis opløsning netop da fandt sted.

Dertil betones indflydelsen fra den tidlige Barthianisme (men uden varig tilknytning til Tidehvervsbevægelsen; thi PGL er altid »sin egen«); men specielt drejer det sig naturligvis om kirkehistorien, trods fagets tilbagetrukne plads i det teologiske studium, og så vel Nørregård som ikke mindst J. Oskar Andersen fik varig betydning for den unge student, der dog typisk nok selv måtte tage et initiativ for ud over det nøgne eksamenspensum at komme i gang med forskningen. Således bliver bogen i mangt og meget et personligt bidrag til nutidig kirkehistorie og til det ofte bevægede universitets- og fakultetsliv, hvorfor det skal bemærkes, at nok blev PGL forsker, men hans mål var den præstegerning, som han har udøvet livet igennem.

Det er næsten, som får man bekræftet, at historiker er ikke noget, man bliver, man er det (enten/eller). Specielt den fortsatte taknemmelige anerkendelse, som alle influenser (»interaktioner«) konstant ledsages af, er tiltalende. Langt fra at give bindinger, som derpå livet igennem skulle afregnes, er bogen på det nærmeste en lang accept, for ikke at sige taksigelse for alt, hvad han fra højst forskelligt hold har modtaget (lad så være, at mangt et oprindeligt venskab ikke holdt i det lange løb). Og her aner den opmærksomme læser en helt naturlig forbindelse til det projekt, som vel især er knyttet til Lindhardts navn, udforskningen af vækkelserne og disses basis i samfundsudviklingen; thi her ganske som i hans eget levnedsløb fastslås linier og sammenhænge, men selvfølgelig ikke en vulgariseret årsag/virkning.

For PGLs mange læsere uden for snævrere kirkelige kredse vil det nok vække interesse at se fastslået, at de nordiske kirker allerede 1934 havde